

Szakdolgozat annotáció

Pilisszántó kék- és zöldinfrastruktúrájának vizsgálata és fejlesztése lehetőségei

A szakdolgozatom témája Pilisszántó település kék és zöld infrastruktúrájának vizsgálata, annak hiányosságainak feltárása és a fejlesztési lehetőségekre tett javaslatok. Pilisszántó települést azért választottam a szakdolgozatom helyszínévé, mert jól ismerem a települést és érdekesnek találom a helyzetét, állapotát értékeit és lehetőségeit. Pilisszántó a Pilis hegy lábánál helyezkedik el Budapesttől Északnyugatra, a fővárostól mintegy 30 kilométerre, így a Budapesti agglomeráció szélén található. A háromezer fős települést szép természeti környezet veszi körbe, azonban a kék- és zöldinfrastruktúrát a település lakóterületein belül nem tartom elég fejlettnak.

A szakdolgozatom egy komplex településvizsgálattal kezdődik, ahol először négy szakaszban a településtörténetet elemeztem, majd áttértem a falu adottságaira, jellemzőire. Részletesen megvizsgáltam az elhelyezkedését és a településhálózatban egállapított szerepét, mely alapján elmondható, hogy nincsen központi szerepe, ezáltal a forgalma sem kifejezetten nagy. A közlekedés kielégíti a lakossági igényeket, remek csatlakozás van a főváros és Esztergom irányába is. Domborzatmodellt készítettem a településről és burkolattípusuk szerint osztályoztam az utcákat, amely a csapadékvízkezelés szempontjából érdekes. Foglalkoztam a település demográfiájával társadalmi, nemzetiségi, vallási összetételével. Megállapítottam, hogy a lakónépesség nem növekszik kifejezetten, és a korcsoportok szerinti eloszlás kedvező, érdemes a jövőbe tekinteni a fejlesztések során. Az intézményrendszer felszereltsége elegendő, de nem minden található meg a településen, gyakran kell a szomszédos Pilisvörösvárra, vagy Budapestre menni a mindennapi szükségleteket leszámítva. Idegenforgalom tekintetében fontos kirándulóhely, valamint programokban és közösségi rendezvényekben is egészen gazdag. A vizsgálati anyag következő szakasza a település szerkezeti fejlődése volt, ahol a négy katonai térkép, egy topográfiai térkép és egy ortofotó alapján feltérképeztem a jelenlegi lakóterületek szerkezeti kialakulását. Ezután lehatároltam a későbbi munkához feltétlen szükséges módon az egyes településrészeket kialakulásuk időpontja, szerkezetük, beépítésük, funkciójuk alapján és el is neveztem őket hivatalos, nem hivatalos, vagy általam adott módon: Ófalu, Buszforduló környéke, Kastély alatt, Akácos, Újtelep, Déli területek, Vikkendek, Régi gyümölcsösök, Placskó üdülőtelep.

Az általános vizsgálati munkarészek és a szerkezet egységek meghatározása után következett a kék-zöld infrastruktúra vizsgálata. A fogalom ismertetése után két módszert alkalmaztam. NDVI elemzést végeztem, valamint bejártam a helyszínt és felmértem azokat az elemeket,

amelyekkel foglalkozni terveztem a későbbiekben. Feltérképeztem a falu természetes vizeit, melyek egyfajta tengelyt képeznek az Északon található Trézsi forrástól a falu hosszában átszelő Trézsi patakon keresztül a Határréti víztározóig. A csapadékvizek mozgását is térképen jelöltem, amelyen kitűnt, hogy a falu központja felé, majd annak Déli vége felé folyik az esővíz. Ezután a zöldinfrastruktúrát kezdtem elemezni NDVI-módszerrel, mely egy műholdképes elemzés, ami a vegetáció intenzitását jellemzi -1 és 1 közötti skálán, ahol a 0,5 körüli érték már jónak számít. Az egyes településrészekre vetítve kiszámítottam az NDVI átlagát, és megállapítottam, hogy az Újtelepen és az Ófaluban a legalacsonyabb az arány, mindkét esetben 0,4 alatti az érték. Feltérképeztem a település közcélú zöldfelületeit: a sportpályát, a parkot, a régi és az újtemetőt, valamint a főteret. Az egyes településrészek közterületein együttesen vizsgáltam a kék-zöld infrastruktúrát, kézzel készített metszeteken ábrázolva a jellemző utcaképet, rajtuk a burkolat típusát, forgalmi rendet, zöldsáv, fasor, járda és vízelvezető meglétét vizsgálva. Megkérdeztem továbbá 6 lakost, köztük a polgármester is, egy hat kérdésből álló perszóna-elemzésre hajazó kérdőív keretein belül, hogy mi a véleményük, mik az észrevételeik, javaslataik Pilisszántó kék-zöld infrastruktúrájának ügyében.

A vizsgálati munkarész végeztével (beleértve a lakosság véleményét is) összegeztem a feltárt problémákat és megőrzésre szánt értékeket. Legfontosabb problémának jelöltem az Újtelepen a fasorok hiányát, az Ófalu alacsony zöldfelületi mutatóit, a Vikkendekben, Régi gyümölcsösökben, Placskón jelentkező eróziót és a patak alulhasznosíthatóságát. További hiány a csapadékvízkezelést, a sportpálya környezetét és a kerékpáros kapcsolatot Pilisvörösvár felé illetően merült fel. Megőrizendő értékek közé tartoznak a közcélú zöldfelületek, a magas zöldfelületi aránnyal rendelkező településrészek, a kékinfrastruktúra elemek, a környező erdők és a jó fekvésű önkormányzati tulajdonú területek, melyeket kék- és zöldinfrastruktúra fejlesztésre lehetne hasznosítani. Az érték-probléma térképek után még egy SWOT analízist is készítettem, ahol ismertettem a falu erősségeit, gyengeségeit és a veszélyforrásokat, lehetőségeket.

A javaslataimat két fő kategóriára bontottam: átfogó, legalább településrész szintű fejlesztési javaslatok, és konkrét, megjelölt helyszínek. A három településrész szintű javaslat közül egy az Újtelep, ahol utcafásítást javasoltam ellenálló, szárazságtűrő, gyors növésű lombos fajokkal. A második az Vikkendek, Régi gyümölcsösök, Placskó vízvisszatartása a vegetáció további növelésével, a lakosság esővízgyűjtésre buzdításával, az utcákon szikkasztóárkok kialakításával, burkolatok rendezésével. Harmadikként az Ófalu kérdésére tettem javaslatot, ahol a sűrű beépítés miatt kevés a lehetőség további zöldfelület kialakítására, ezért itt a megőrzés a legfőbb szempont, a további csökkenés elkerülése. Idős fák állapotfelmérése,

élettartamuk meghosszabbítása, kivágás esetén azonnali pótlása ellenálló fajokkal. A beépítési szabályok betartása, telkeken belül az előírt zöldfelületi arány növelése szabályozással.

A másik kategóriában öt helyszínt választottam ki, ahol szembetűnő hiányosságok vagy éppen kiaknázatlan lehetőségek akadnak. Első a sportpálya, amit nagy, kaszált gyepfelület vesz körül, melyet értelmesebben is lehetne használni. Parkosításra faültetéssel, játszótér kialakítással, árnyékolással, évelő és cserjeágásokkal tettem javaslatot. Emellett a labdarúgópályát határoló rézsű természetes lelátóvá alakítását javaslom ülőbútorok kihelyezésével, faültetéssel megoldva az árnyékolást. Második helyszín a patak, mely a lakosság szerint is alulhasznosított, így annak revitalizációja, rekreációs funkció kialakítása javasolt. Vízparti növények ültetése, padok kihelyezése, sétány kiépítése teheti vonzóbbá a jelenleg igencsak jelentéktelen vízfolyást. A település Déli végén, közvetlenül a Déli területek alatt az önkormányzat rendelkezik 11 darab telekkel, és további telkek megvásárlását tervezi esővízgyűjtő infrastruktúra kialakításának céljából. Konkrét tervezet nem áll rendelkezésre, csupán ötletként van jelen ezidáig. Javaslatomban esőkert kialakítását támogatom, melynek magas vízszintje esetén akár közterületi zöldfelületek locsolására is felhasználható a felgyűlt csapadék. Negyedik javaslatom a Buszforduló (mely egyben sok túraútvonal kezdőpontja is) mellett elhelyezett pihenő fejlesztése elsősorban kerékpárosok számára. Itt van közkút, hulladékgyűjtő és pad, de jelenleg nem túl vonzó hely. Cserjék évelők ültetésével, további pihenőpadok kihelyezésével és egy nyilvános szerelőállomás létesítésével sokkal vonzóbbá lehetne tenni a turisták és a helyi lakos sportolók számára a helyet. Az ötödik megjelölt pont pedig a kerékpáros kapcsolat fejlesztése Pilisvörösvárra. Ehhez két lehetőséget vázoltam fel. Az egyik egy meglévő útvonal, erdei földutakon keresztül, ami jelenleg is használatban van, viszont aki nem ismeri annak nem egyértelmű. Ennek kitáblázását, jelölését javaslom. A másik lehetőség a Pilisvörösvárt Pilisszentkereszttel összekötő 11108. sz. főút nyomvonalával párhuzamosan kerékpárút kiépítése, mely azonban igen költséges, ezért az előbbi megoldás akár ideiglenesnek is, de mindenképpen javasolt.

Összességében elmondható, hogy a településen bőven akad lehetőség fejlesztésre, mely a jövőben is élhetővé tudja tenni ezt a települést, általuk Pilisszántó vonzó maradhat a jövő generációinak számára is.

Kovács-Oroszlán Márton

Budapest, 2023. 11.10.